

Sint Nicolaas, onze patroonheilige...

Artikel verschenen in Parochieblad 49 van 2012

Op 6 december is het de gedenkdag (sterfdag) van de heilige Nicolaas. Sint Nicolaas leefde in de vierde eeuw en was bisschop in het Zuid-Turkse stadje Myra.

Hij wordt bij ons uitgebeeld samen met drie kinderen in een kuip. Het is één van de vele legenden rond de goede Sint.

We geven hierbij een bloemlezing van enkele volksverhalen over deze Heilige.

De geschiedenis van deze historische figuur

Sint Nicolaas leefde in de vierde eeuw en was bisschop van Myra in Klein-Azië (Turkije). Al twee eeuwen later was de verering in Klein-Azië en Rusland opmerkelijk groot. Men vereerde hem om zijn goedheid en vrijgevigheid.

Overal in de wereld bestaan veel legenden over Sint Nicolaas, doch hun aantal is nergens zo groot als in Rusland, waar, volgens het spreekwoord, elke boerenvrouw een eigen legende over Nikola vertellen kan. Nikola is bovendien een integrerend bestanddeel van de Russische folklore geworden. Rusland is wellicht het enige land, waar een cyclus van sprookjes bestaat, die om Nikola heen gegroepeerd zijn. Vóór de Revolutie vormden verhalen over Nikola een der belangrijkste onderdelen van de literatuur voor het volk. De volksliteratuur over Nikola was gedeeltelijk zuiver Russisch, gedeeltelijk echter van Byzantijnse origine. De Byzantijnse verhalen over Nikola zijn in Rusland of rechtstreeks uit Griekenland gekomen of via de Slavische Balkanlanden.

De verering in het westen is van latere datum. Ze is te danken aan het feit dat Italiaanse zeelieden in 1087 zijn stoffelijk overschot vanuit Myra overbrachten naar het Zuid-Italiaanse stadje Bari. Zij deden dit om het te redden uit de handen van de Saracenen. Vanuit Italië kwam de verering naar Noord-Europa.

Het verhaal van onze patroonheilige komt uit Frankrijk

Drie scholieren van voorname afkomst waren op weg naar de stad waar zij zouden gaan studeren. Op hun tocht door een afgelegen streek vonden zij 's avonds onderdak in een herberg. De waard, die vermoedde dat zij veel geld aan gouden munten bij zich hadden, vatte het plan op hen die nacht te vermoorden. Zodra hij zijn sinistere plan ten uitvoer had gebracht, sneed hij de lichamen van de scholieren in stukken en legde de brokken vlees, net zoals men dat deed bij het slachten van varkens, in een pekelvat.

Door een engel gewaarschuwd klopte Sint Nicolaas daags daarop bij de herberg aan, vroeg om onderdak en bestelde een maaltijd. Bij de keuze van het vlees wees Nicolaas de waard op zijn misdaad en verlangde van de waard dat hij hem het pekelvat met de aan stukken gesneden jongelingen toonde. Staande bij het vat, gebod Nicolaas de waard het planken deksel eraf te halen. Daarop vouwde hij zijn handen, bad tot God, en zegende de drie jongelingen. Aldus wekte hij hen tot leven. De drie scholieren gingen rechtop staan en dankten God. De waard viel op zijn knieën, vroeg om vergiffenis en bekeerde zich.

Dit verhaal wordt vaak in verschillende vormen in Noord Europa verteld...

Sint-Nicolaas in Hongarije

Sinterklaas in Hongarije heet Mikulas. Hij wordt ook wel Vadertje Winter genoemd en hij komt uit Lapland. Hij heeft geen zwarte pieten om zich heen om hem te helpen maar een kleine duivel, Krampusz. Een echte Krampusz is voor kleine kinderen zo eng, dat je hem eigenlijk maar heel zelden ziet: een man met een enorm houten duivelsmasker op. Hij wordt vaak vervangen door kinderen met hoorntjes.

Kinderen poetsen één van hun laarzen op en zetten deze op de vensterbank van hun slaapkamer, in andere streken gebeurt dit met een sok die in het raam gehangen wordt. Ze laten het raam open om Sinterklaas naar binnen te laten. Hij stopt in de nacht van 5 op 6 december lekkers in de schoenen van kindertjes mits zij deze gepoetst hebben. Per streek is het afhankelijk wat zij krijgen: zoetigheid, een klein cadeautje en een heel klein gouden roetje, voor hun lieve en hun stoute daden. Of twee poppetjes: een duiveltje omdat ze soms stout zijn en een Sint-Nicolaaspop omdat ze ook vaak lief zijn.

Vaak komt Mikulas ook op school (op zes december) en leest dan, net als in België uit zijn grote boek voor wie braaf is of stout. Rond Mikulas zijn er ook chocoladefiguren te krijgen, waarvan sommigen meer op de Kerstman, anderen zeer sterk op onze eigen Sint lijken, met staf, zak en mijter.

De heilige die model staat voor Mikulas is Nikola, de sobere en gediensstige heilige uit Rusland.

Nicolaas als patroon van de schippers

Er bestaat ook nog een verhaal over de redding op zee.

Doordat er onverwacht een hevige storm opstak, raakte een schip met pelgrims in groot gevaar. De mast stond op breken, de zeilen klapten dubbel. Elk ogenblik dreigden de schepelingen over boord te slaan. In deze grote nood riepen zij Nicolaas te hulp. "Nicolaas, als het waar is wat we over u gehoord hebben, redt ons dan."

Daarop verscheen hun een man die met bekwame hand de mast stutte en de zeilen weer op orde bracht. En als op bevel ging de storm dadelijk liggen. Hierna verdween de onbekende man even plotseling als hij was gekomen.

Spoedig landde het schip veilig in de haven van Myra en vol dankbaarheid liepen de schepelingen naar de bisschopskerk. Aldaar herkenden zij in bisschop Nicolaas de man die hen op hun smeekbede gered had op zee. Zij knielden en dankten hem. Maar hij zei bescheiden: "Niet ik, maar uw geloof en Gods genade hebben u geholpen."

Sinterklaas, de kindervriend uit Spanje

Wat er ook van aan is, de goede Sint blijft een goede oude man die menig kind gelukkig maakt met een cadeautje en wat snoep en ook wel een gezond mandarijntje uit Spanje. Zijn knecht die hem hierbij hielp, was de zwarte Nikodemus die zijn leven dankte aan de Heilige Sint en als dank hem bleef dienen over de dood heen. Als je braaf bent geweest komt de Sint en de Piet ook bij jullie langs. Zijn wijze raad is: wees braaf, eet je bordje leeg met voldoende groenten; luister naar je ouders en maak geen ruzie met broer of zus en poets je tanden voor het slapengaan...

